

Audyt spółek giełdowych w Polsce

Rynek biegłych rewidentów badających
sprawozdania finansowe spółek notowanych na
Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie

Marzec 2023

Wprowadzenie

Rynek audytu spółek giełdowych w Polsce przeszedł w ostatnich 10 latach znaczącą transformację. Przede wszystkim, doświadczył wyraźnej rozbudowy regulacyjnej – nie tylko w zakresie standardów badania sprawozdań finansowych, ale też w zakresie regulacji nadzorczych i tych związanych z niezależnością audytora od zlecniodawcy. Z pewnością, wpłynęło to na bezpieczeństwo rynku kapitałowego, ale wprowadziło też szereg nowych wymagań stawianych biegłym rewidentom. Wymagana od nich wiedza merytoryczna, a także ryzyko związane z wykonywaniem zawodu wyraźnie wzrosły.

Jak zmiany te wpłynęły na kształt rynku audytorskiego? Po pierwsze, rynek skonsolidował się – liczba podmiotów badających spółki giełdowe w Polsce istotnie spada. Po drugie, umacnia się pozycja firm audytorskich średniej wielkości, ponieważ są one w stanie konkurować z tzw. wielką czwórką ceną usługi, a także wykazać się coraz wyższym doświadczeniem.

Wydaje się jednak, że sytuacja się stabilizuje, przynajmniej pod względem cen audytu. Rok 2022 przyniósł tylko niewielki wzrost średniego wynagrodzenia audytora, choć wielkość badanych spółek mocno poszła w górę. Czy to trwały trend, czy tylko chwilowe wyhamowanie, będące opóźnionym efektem pandemii?

Zapraszamy do lektury!

Kluczowe wnioski:

- Ostatnie lata to okres istotnych zmian na rynku audytu spółek giełdowych w Polsce. Średnie firmy zwiększyły swój udział (licząc liczbą badanych spółek) **z 22 proc.** w 2015 roku do **39 proc.** w 2022 roku. To efekt głównie zmian regulacyjnych, ale też rosnącego potencjału średnich firm.
- Audytorzy dobrze oceniają jakość sprawozdań finansowych badanych spółek. W 2022 roku odsetek sprawozdań, do których audytorzy nie zgłaszali żadnych zastrzeżeń ani uwag, wzrosła do rekordowych **78 proc.** Odsetek spółek, dla których audytorzy zgłaszali ryzyko braku kontynuacji działalności, spadł do zaledwie **4 proc.**
- Średnie wynagrodzenie audytora wyniosło w ostatnim roku **457 tys. zł**, czyli o **4 proc.** więcej niż przed rokiem. Ceny relatywne audytu – w stosunku do przychodów, sumy aktywów, kapitałów własnych czy wynagrodzeń zarządów badanych spółek – mocno jednak spadły. W stosunku do kapitałów własnych aż o **29 proc.**
- Koszt audytu jest uzależniony nie tylko od wielkości badanej spółki, ale też wielkości samego audytora. Cena audytu prowadzonego przez tzw. wielką czwórkę jest **około 2-krotnie wyższa** niż usługi audytora średniej wielkości (po uwzględnieniu wielkości przychodów spółek). Prawdopodobnie wynika to głównie z różnic w postrzeganiu poszczególnych marek.

Polski rynek audytu mocno rozproszony

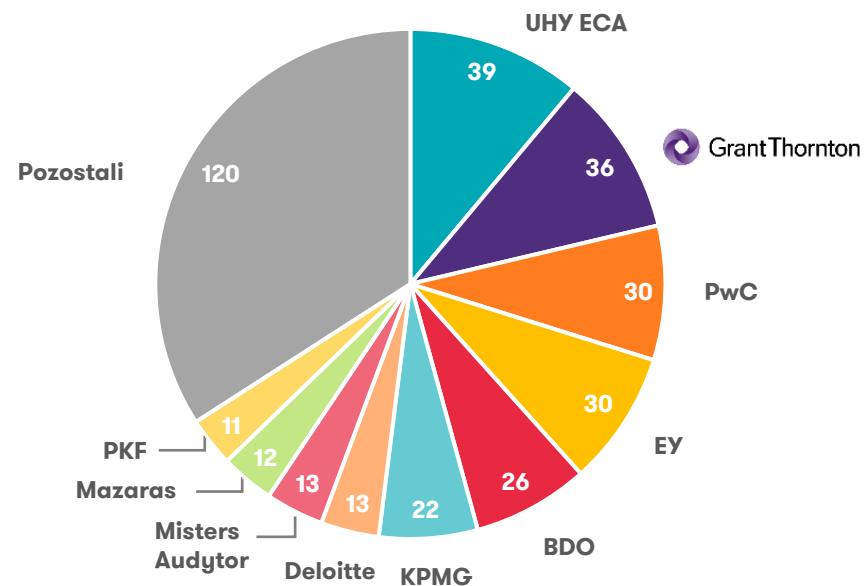
Sprawozdania spółek Rynku Głównego GPW bada 46 audytorów. To zarówno największe międzynarodowe korporacje, jak i samodzielni lokalni biegli rewidenci.

Liczba audytorów na polskim rynku giełdowym z roku na rok spada. W 2022 roku badania sprawozdań finansowych spółek Rynku Głównego GPW prowadziło 46 podmiotów, wobec 48 przed rokiem, 61 przed dwoma laty, 81 pięć lat temu i 111 dziesięć lat temu. Średnio na jednego audytora przypadało w ostatnim roku około ośmiu spółek.

Przede wszystkim, z rynku rezygnują drobni, często lokalni biegli rewidenci. Obecnie badają oni 120 spółek, wobec 131 rok temu i 160-170 w poprzednich latach. To prawdopodobnie skutek zastraszających się rygorów i zwiększonych potencjalnych kar nakładanych na audytorów badających sprawozdania finansowe jednostek zaufania publicznego. Warto jednak zaznaczyć, że udział drobnych firm audytorskich na polskim rynku publicznym nadal jest relatywnie wysoki. Mali audytorzy badają więcej niż co trzecią spółkę z Rynku Głównego GPW.

Firmy tzw. wielkiej czwórki (Deloitte, EY, KPMG, PwC) badały w 2022 roku sprawozdania 95 spółek (2 mniej niż przed rokiem), a więc 27 proc. rynku. Sześć firm średniej wielkości (Grant Thornton, BDO, Mazars, Mistery Audytor, PKF i UHY ECA – firmy badające w 2022 roku przynajmniej 10 spółek i osiągające z tego tytułu łącznie przynajmniej 1 mln zł przychodu) badały w tym czasie sprawozdania 137 spółek, czyli 39 proc. rynku. Przed rokiem było to odpowiednio 118 spółek i 34 proc.

Wykres 1. Liczba spółek notowanych na Rynku Głównym GPW przebadanych w 2022 roku przez poszczególne firmy audytorskie*

*W analizie brane były pod uwagę jedynie spółki, których sprawozdania finansowe wraz z opinią biegłego rewidenta dostępne były na ich stronach internetowych w okresie październik-grudzień 2022.

Średni audytorzy przejmują rynek

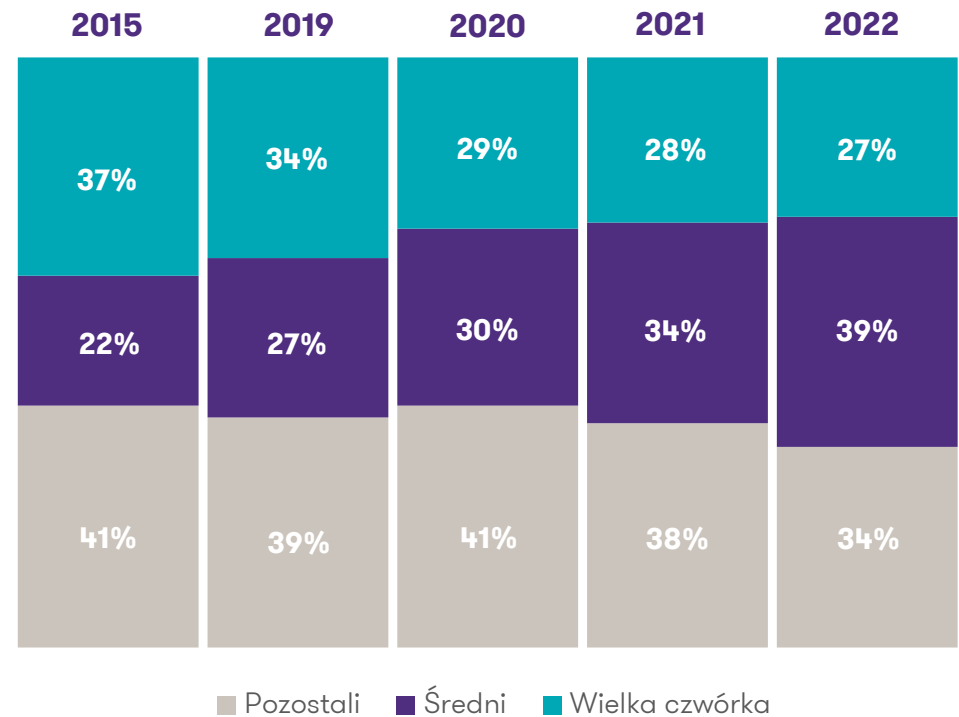
W 2022 roku kontynuowany był trend zacierania się granic między tzw. wielką czwórką a firmami średnimi.

Warto zwrócić uwagę, że w ostatnich latach nastąpiły istotne przetasowania na rynku audytu spółek giełdowych. Przez siedem ostatnich lat udział średnich firm audytorskich (mierzony liczbą przebadanych spółek) wzrósł z 22 do 39 proc. W tym samym czasie udział firm tzw. wielkiej czwórki spadł z 37 do 27 proc.

Średnia wielkość spółek badanych przez tzw. wielką czwórkę nadal jest większa niż spółek średniej wielkości, jednak średnie firmy coraz częściej również badają sprawozdania największych podmiotów, czego przykładem jest chociażby badanie sprawozdań CD Projekt czy PKP Cargo przez Grant Thornton, BNP Paribas przez Mazars, Grupy Azoty przez BDO czy PGNiG przez PKF.

Wpływ na tak silną ekspansję firm średnich ma kilka czynników, z czego trzy niezmiennie wydają się najważniejsze. Po pierwsze, średnie firmy – zdobywając doświadczenie w badaniu coraz większych spółek i rozbudowując zespoły – podnoszą swoje kompetencje i stanowią realną alternatywę dla większych podmiotów. Po drugie, średnie firmy wykorzystują swoje naturalne przewagi konkurencyjne, tzn. większą elastyczność, większe zaangażowanie w bezpośrednią realizację usługi doświadczonych biegłych rewidentów oraz często niższą cenę. Po trzecie, z pewnością duży wpływ miały też zmiany regulacyjne, wymuszające na spółkach giełdowych rotację audytora co 5 lat (zmienione później na 10 lat) oraz zakazujące zamawiania usług audytorskich u podmiotów realizujących dla spółki projekty doradcze. Oznaczało to, że część spółek musiała szukać nowego audytora, a wybór miały ograniczony.

Wykres 2. Odsetek spółek GPW Rynku Głównego w podziale na firmy tzw. wielkiej czwórki (Deloitte, EY, KPMG, PwC), firmy średnie* i pozostałych audytorów w poszczególnych latach, w których wykonywane były badania sprawozdania finansowego

*Firmy badające przynajmniej 10 spółek Rynku Głównego GPW, z przychodami z tytułu badania tych spółek powyżej 1 mln zł netto.

Audytorzy coraz rzadziej biją na alarm

W 2022 roku biegli rewidenci aż w 78 proc. opinii nie mieli zastrzeżeń do sprawozdań finansowych. Ryzyko utraty płynności przez spółki również dalej spadało.

Jak pokazywaliśmy w edycji naszego raportu sprzed dwóch lat, w 2020 roku – w związku z wybuchem pandemii i ogromną niepewnością nią wywołaną – audytorzy znacznie częściej niż w poprzednich badanych latach zgłaszali uwagi do sprawozdań finansowych badanych spółek. W 2020 roku tylko 60 proc. sprawozdań nie wzbudziło żadnych wątpliwości czy zastrzeżeń po stronie badających je biegłych rewidentów. W 2015 i 2010 roku było to odpowiednio 73 i 72 proc. Jednocześnie audytorzy coraz częściej ostrzegali rynek przed potencjalnymi problemami płynnościowymi badanych spółek. W 2020 roku aż 11 proc. opinii z badania zawierało uwagę audytora o tzw. niepewności związanej z możliwością kontynuacji działalności przez spółkę. W poprzednich badanych latach – 2015 i 2010 – odsetki te były znikome, wynosiły odpowiednio 0,4 i 2 proc.

Na szczęście, w ostatnich dwóch latach te obawy audytorów o wypłacalność spółek zmniejszyły się. W 2022 roku już 78 proc. sprawozdań uzyskało „czystą” opinię biegłego rewidenta. Odsetek opinii z niepewnością kontynuacji spadł przez dwa lata z 11 do 4 proc., a opinii z objaśnieniem z 25 do 12 proc. Perspektywy spółek poprawiły się – ryzyko pandemii okazało się mniejsze, a spółkom łatwiej je określić i podjąć niezbędne kroki zaradcze. Być może niepokoje audytorów o wypłacalność spółek powrócą w związku z wojną w Ukrainie, ale będzie to w naszym badaniu widoczne dopiero za rok.

Rodzaj opinii z badania sprawozdania	2010	2015	2020	2021	2022
Bez zastrzeżeń Audytor akceptuje sprawozdanie, tzn. potwierdza zgodność ze stanem faktycznym i zasadami rachunkowości	72%	73%	60%	74% ↗	78%
Z objaśnieniem Audytor akceptuje sprawozdanie i zwraca uwagę czytelników na ważne, opisane w nim zagadnienie	22%	25%	25%	15% ↘	12%
Z zastrzeżeniem Audytor akceptuje sprawozdanie jako całość, jednak zastrzega, że jakieś istotne zagadnienie zawiera błąd lub nie dało się go zbadać	4%	1%	3%	3% ↗	4%
Z niepewnością kontynuacji Audytor akceptuje sprawozdanie, ale widzi istotne ryzyko dla kontynuowania działalności przez spółkę	2%	0,4%	11%	7% ↘	4%
Negatywna Audytor stwierdza niezgodność sprawozdania jako całości ze stanem faktycznym lub zasadami sporządzania	0%	0%	0%	0%	0%
Odmowa wyrażenia opinii Audytor po próbie przeprowadzenia badania uznaje, że nie jest w stanie zebrać odpowiednich dowodów, aby się o nim wypowiedzieć lub pomimo podpisanej umowy odmawia przystąpienia do badania	0%	0,4%	1%	1% ↗	2%

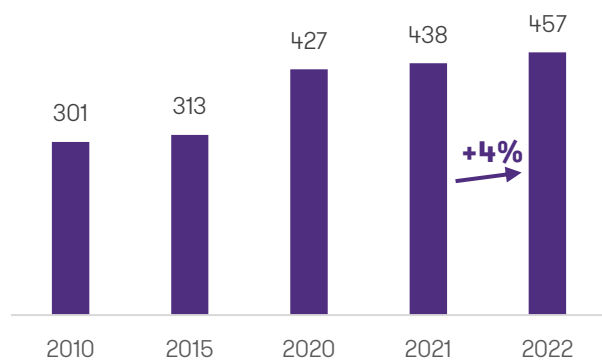
Ceny audytu rosną wolniej niż badane spółki

Wynagrodzenia audytorów wzrosły w ostatnim roku tylko o 4 proc., choć objęte badaniem przychody spółek poszły w górę średnio o 17 proc. Oznacza to, że relatywne ceny audytu wręcz spadły – o 11 proc.

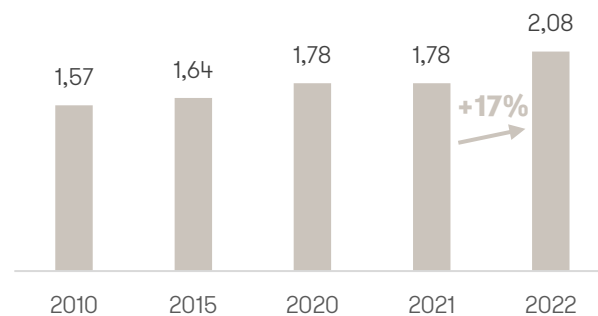
Ostatnie kilka lat to okres wyraźnego wzrostu kosztów audytu. Według naszych obliczeń, średnie wynagrodzenie za badanie sprawozdań finansowych spółki giełdowej w latach 2015-2020 wzrosło o 36 proc. – z 313 do 427 tys. zł netto. Wynikało to, po pierwsze, ze zmian regulacyjnych, które zwiększyły odpowiedzialność i obowiązki biegłych rewidentów badających jednostki zaufania publicznego. Po drugie, ze wzrostu wynagrodzeń w zawodach audytorskich, wynikającego z niedoboru wykwalifikowanych specjalistów na rynku. W ostatnich dwóch latach ceny audytu jednak wyraźnie hamują. Średnie wynagrodzenie audytora na GPW w sezonie 2022 (czyli badań sprawozdań finansowych za rok 2021) wzrosło zaledwie o 4 proc. – z 438 tys. zł do 457 tys. zł. Biorąc pod uwagę fakt, że wykazane w badanych sprawozdaniach przychody spółek wzrosły o 17 proc., można stwierdzić, że realne wynagrodzenia audytorów wręcz spadły. Na każdy przebadany 1 mld zł przychodów spółki w 2022 roku przypadało 220 tys. zł wynagrodzenia audytora, czyli o 11 proc. mniej niż przed rokiem. Co więcej, koszty funkcjonowania audytorów w 2022 roku wyraźnie wzrosły, np. poprzez wzrost kosztów pracy. Może to oznaczać, że rentowność firm audytorskich badających spółki GPW w ostatnim sezonie spadła, a to oznacza, że – o ile sytuacja nie zmieni się w kolejnych latach – część firm, zwłaszcza mniejszych, będzie pod znaczącą presją kosztową, co może doprowadzić do zmniejszenia się liczby podmiotów na rynku.

Wykres 3. Średnie wynagrodzenie audytora za badanie spółki notowanej na GPW – nominalnie oraz w relacji do przychodów spółek

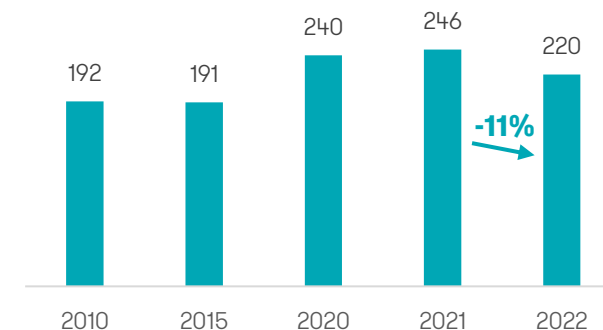
Średnie wynagrodzenie audytora (w tys. zł)

Średnie objęte badaniem przychody spółek* (w mld zł)

Średnie wynagrodzenie audytora (w tys. zł) przypadające na 1 mld zł przychodów spółki

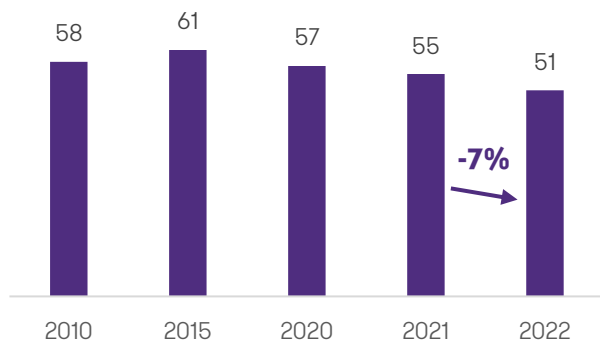
Ceny relatywne audytu mocno w dół

W relacji do innych wskaźników koszty audytu również spadają. Najmocniej w stosunku do kapitałów własnych spółek – tutaj obniżyły się w ostatnim roku o 29 proc.

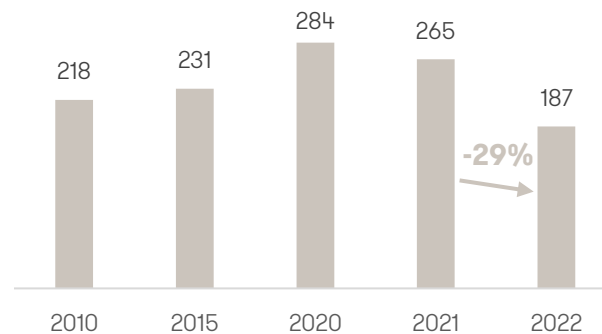
W 2022 roku przebadanie przez audytora 1 mld zł sumy aktywów spółki Rynku Głównego GPW kosztowało średnio 51 tys. zł netto. To o 7 proc. mniej niż rok temu i o 10 proc. mniej niż dwa lata temu. Jeszcze mocniej spadły ceny audytu w relacji do kapitałów własnych. Koszt badania 1 mld zł kapitałów wyniósł w 2022 roku jedynie 187 tys. zł. To aż o 29 proc. mniej niż przed rokiem. Wynika to z faktu, że ceny audytu nominalnie niemal stały dla badań przeprowadzonych w 2022 roku w miejscu, tymczasem kapitały własne badanych spółek mocno poszły w górę. Podobna tendencja widoczna jest w cenach audytu w relacji do wynagrodzeń zarządów badanych spółek. W przeliczeniu na 1 mln zł wynagrodzenia zarządów koszt audytu w 2022 roku wynosił 141 tys. zł, czyli był o 10 proc. niższy niż w 2021 roku i o 16 proc. niższy niż dwa lata temu. Statystycznie w ostatnim roku koszty audytu były więc dla spółek giełdowych mniejszym obciążeniem finansowym niż w poprzednich latach. Z punktu widzenia audytorów sytuacja była odwrotna – zmuszeni oni byli w ostatnim sezonie utrzymać wynagrodzenia za swoje usługi na stabilnym poziomie, mimo że ilość pracy do wykonania wzrosła.

Wykres 4. Średnie wynagrodzenie audytora za badanie spółki GPW w relacji do sumy aktywów, kapitałów własnych i wynagrodzeń zarządów

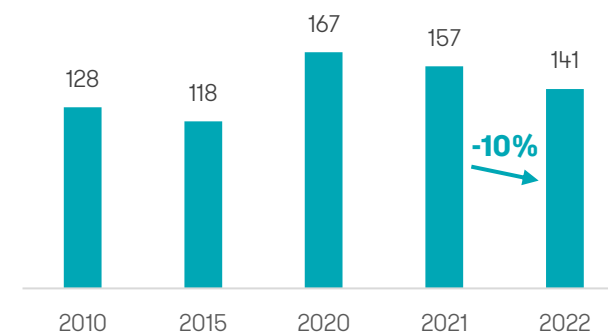
Średnie wynagrodzenie audytora (w tys. zł)
na 1 mld zł sumy aktywów spółki

Średnie wynagrodzenie audytora (w tys. zł)
na 1 mld zł kapitałów własnych spółki

Średnie wynagrodzenie audytora (w tys. zł)
na 1 mln zł wynagrodzenia zarządu spółki

NASZYM ZDANIEM

Cisza przed burzą

Nasz najnowszy raport wskazuje, iż tendencje zauważalne w ubiegłorocznej edycji utrwalają się. Nieznacznie, ale jednak, spadła liczba firm audytorskich badających spółki GPW, przy jednoczesnej zauważalnej dalszej dekoncentracji rynku. W sposób ciągły obserwujemy również wzrost cen audytu spółek giełdowych. Na pierwszy rzut oka może zastanawiać fakt, że wzrost tych cen nadal jest znacznie wolniejszy niż wzrost cen dóbr czy usług w gospodarce. Należy jednak pamiętać, że ceny audytów przeprowadzonych w zeszłym roku ustalane były w roku poprzednim, w trakcie zawierania umów, a więc przed wybuchem inflacji. Jest to więc cisza przed burzą. Audytorzy już dostosują swoje stawki do zmieniających się warunków, dlatego istotny wzrost cen będzie z pewnością widoczny w przyszłorocznej edycji raportu.

Podwyżki cen są bowiem nieuniknione. Presja kosztowa na pewno naszej branży nie ominie, głównie ze względu na niedostępność wykwalifikowanej kadry w powiązaniu z czynnikami inflacyjnymi. Zapewne tendencje te spowodują szybsze wyposażenie audytorów w narzędzia usprawniające prace. Tego rodzaju narzędzia stworzone wręcz specjalnie dla audytorów stają się już dostępne na rynku. Na zwiększenie cen będzie wpływał też wzrost pracochłonności projektów, wynikający z ciągle zwiększających się wymogów i oczekiwań regulatorów, a także znaczny koszt wdrożenia i utrzymania systemów wewnętrznej kontroli jakości, opartych na szacunku ryzyka.

Jan Letkiewicz
Wiceprezes
Partner zarządzający
Audyty
Grant Thornton

Wysokie różnice w cenach audytorów

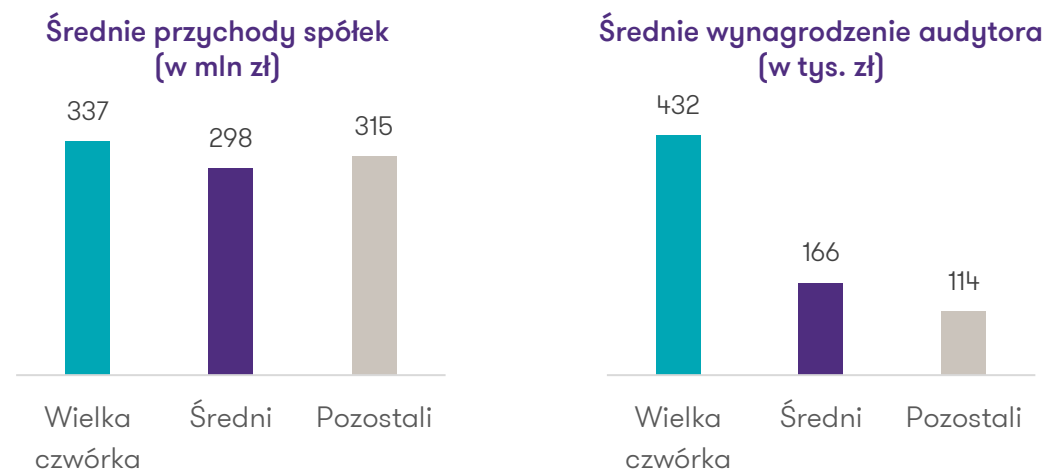
Koszt audytu zależy nie tylko od wielkości badanej spółki, ale też od... wielkości samego audytora. Najwięksi gracze mają ponad dwukrotnie wyższe stawki niż średni i mniejsi.

Wysokość wynagrodzeń wypłacanych przez spółki audytorom jest silnie skorelowana z wielkością tychże audytorów. Biegli rewidenci realizujący usługi pod markami tzw. wielkiej czwórki pobierają zwykle – w relacji do przychodów badanej spółki – około 2-krotnie wyższe wynagrodzenie niż biegli z firm średnich i około 3-krotnie wyższe niż pozostałe podmioty.

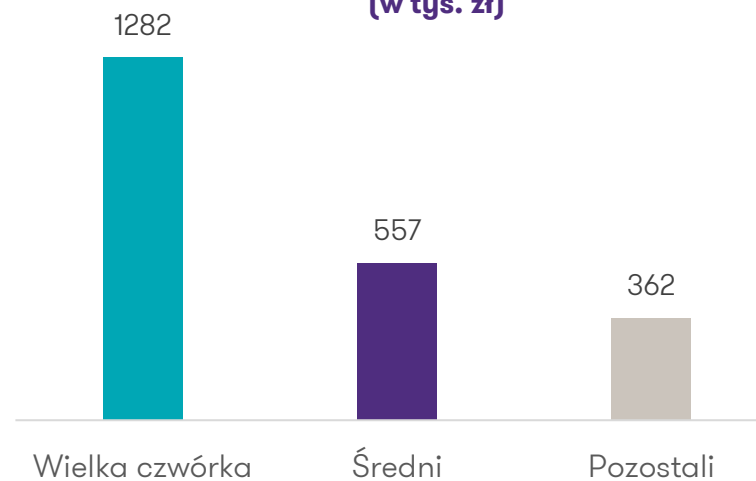
W przypadku spółek, które osiągają przychody w przedziale 200-500 mln zł, średnie wynagrodzenie audytora przypadające na 1 mld zł przychodów wyniosło w 2022 roku 1,3 mln zł w przypadku firm wielkiej czwórki oraz 557 tys. w przypadku audytorów średniej wielkości. Dla spółek z przedziału przychodowego 501-1500 mln zł koszty audytu na 1 mld zł przychodów to odpowiednio 610 i 374 tys. zł (patrz na następnej stronie), natomiast dla spółek z przychodami powyżej 1,5 mld zł było to odpowiednio 170 i 80 tys. zł.

Tak duże różnice mogą wynikać z historycznego postrzegania poszczególnych marek, a co za tym idzie – z możliwości osiągnięcia przez nie wysokich marż. Częściowo – głównie w przypadku spółek zagranicznych – może to być spowodowane też różnicą w tym, na ile obecna globalnie jest dana marka audytorska. Spółki zagraniczne z GPW wybierają zwykle audytorów, którzy badają całą międzynarodową grupę.

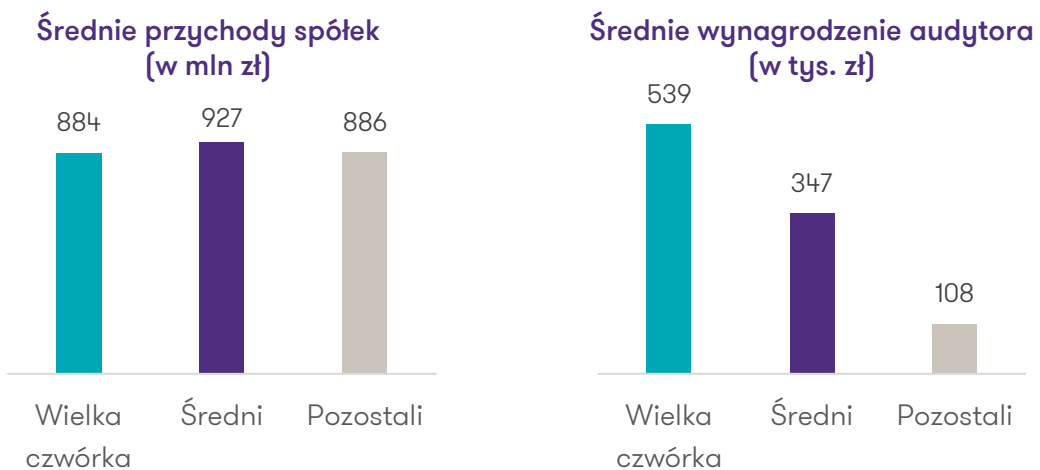
Wykres 5. Wynagrodzenia audytorów spółek o przychodach 200-500 mln zł

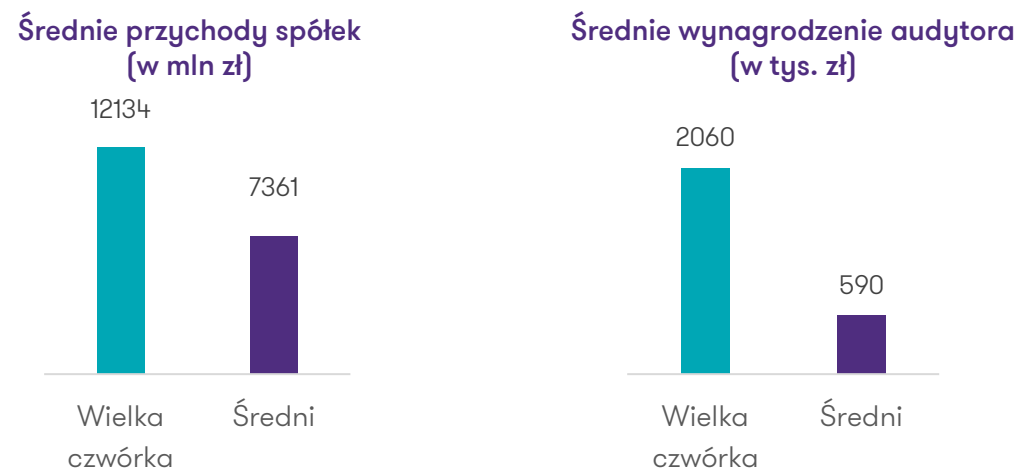
Średnie wynagrodzenie audytora przypadające na każdy 1 mld zł przychodów (w tys. zł)

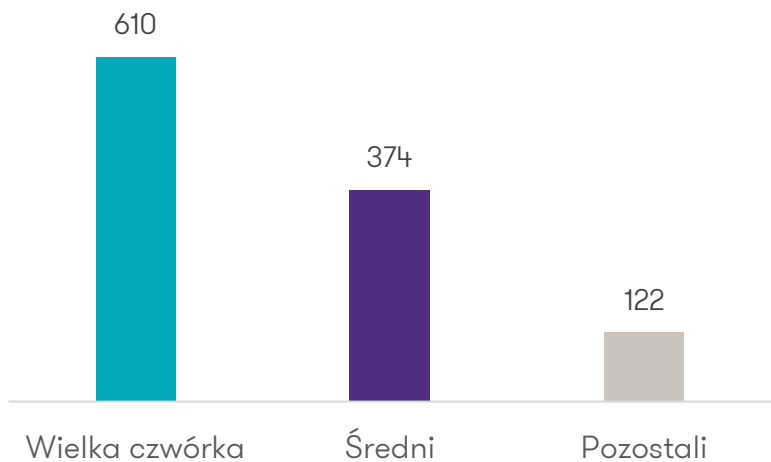
Wykres 6. Wynagrodzenia audytorów spółek o przychodach 500-1500 mln zł

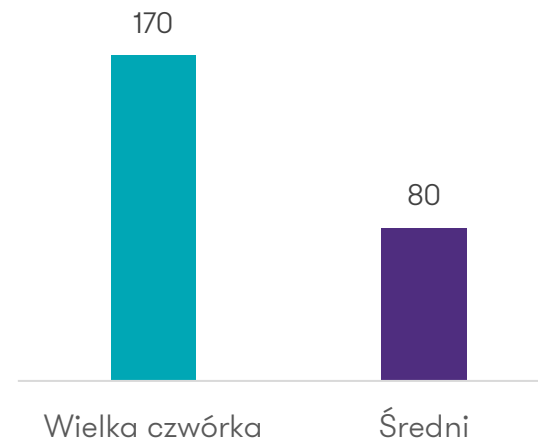
Wykres 7. Wynagrodzenia audytorów spółek o przychodach >1500 mln zł

Średnie wynagrodzenie audytora przypadające na każdy 1 mld zł przychodów (w tys. zł)

Średnie wynagrodzenie audytora przypadające na każdy 1 mld zł przychodów (w tys. zł)

O badaniu:

Badanie opisane w niniejszym raporcie zostało przeprowadzone na podstawie sprawozdań finansowych spółek notowanych na Rynku Głównym Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie. Brane pod uwagę były jedynie sprawozdania dostępne na stronach internetowych spółek w trakcie trwania zbierania danych, tj. w okresie październik-grudzień 2022.

Jeśli spółka nie udostępnia już na swojej stronie sprawozdań za wszystkie badane lata lub spółka nie istnieje, a dostęp do wymaganych danych z innych źródeł jest utrudniony, dane te nie były uwzględnione w raporcie. Prezentowane wyniki (np. średnie wynagrodzenie audytora, przychody czy udział segmentów audytorów w rynku) dotyczą tylko tej populacji spółek, dla której dane były dostępne.

Zapraszamy do kontaktu

Kontakt dla mediów:

Jacek Kowalczyk

Dyrektor Marketingu i PR

Grant Thornton

T +48 505 024 168

E Jacek.Kowalczyk@pl.gt.com

O nas

Grant Thornton to jedna z wiodących organizacji audytorsko-doradczych na świecie, obecna w 140 krajach i zatrudniająca ponad 62 tys. pracowników.

W Polsce działamy od 29 lat. Zespół 950 pracowników wspiera naszych klientów w obszarach takich jak audyt, doradztwo podatkowe, doradztwo transakcyjne czy outsourcing płac i kadr oraz outsourcing księgowości.